

4. Методичні рекомендації бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ, затверджене наказом Мінфіну України від 26.06.13 р. № 611 (утратило чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13/ed20140506/paran614#n614>

5. Джога Р.Т., Сінельник Л.М., Дунаєва М.В. Облік у бюджетних установах / Р.Т.Джога. – Київ: КНЕУ, 2006. – 480 с.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Фісенко О. С., бакалавр, Харченко А. В., бакалавр, Чередниченко Т. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах нестабільності економіки, забезпечення економічної безпеки банківських установ є однією з найважливіших проблем ефективності їх функціонування і потребує постійної уваги. Облік, як одна з основних функцій управління банком, створює інформаційну передумову для формування специфічного механізму попередження та мінімізації дії загроз економічній безпеці, втрати стійкості та самостійності.

Ефективність фінансового обліку банківської установи багато в чому залежить від грамотної складеної облікової політики. Проте, мають місце випадки, коли керівництво і головний бухгалтер формально ставляться до розробки основних положень облікової політики, використовуючи шаблони, які часом не відображають специфічні особливості діяльності конкретної банківської установи. Найчастіше це відбувається через недостатній рівень знань фахівців в області організації обліку, тому роботи, присвячені особливостям і методичним основам формування облікової політики в банках, є актуальними. Метою дослідження є розробка механізму формування облікової політики в банках України.

Питання щодо формування та реалізації облікової політики у банках знайшли своє відображення в Постановах НБУ [1-6], а також в працях українських вчених [6]. Нормативним забезпеченням розробки облікової політики служать: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1], Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України [2], Міжнародні стандарти фінансової звітності, чинне законодавство з питань ведення бухгалтерського обліку та норми податкового законодавства. В Положенні [2] сформульовані вимоги, які пред'являються до основних положень облікової політики в банку.

Облікова політика банку є цілеспрямована організаційно-управлінська діяльність метою якої є:

- забезпечення використання методів, принципів, правил та процедур ведення обліку;
- надання нормативного статусу самостійно розробленим способам ведення

бухгалтерського обліку;

- надання обліку планомірності, впорядкованості та цілеспрямованості;
- підвищення ефективності обліку.

Основні цілі визначили конкретні завдання:

- розробка та систематизація складових облікової політики;
- формування Положення про облікову політику;
- забезпечення контролю за виконанням наказу;
- своєчасна зміна положень облікової політики в особливих випадках.

Облікова політика банку базується на принципах цілеспрямованості, своєчасності, несуперечності, раціональності, послідовності, порівнянності, безперервності, автономності, інформативності.

У процесі формування і реалізації облікової політики механізм реалізує організаційну, оптимізаційну, регулюючу, контрольну, захисну, інформаційну функції. Перший етап передбачає розробку і систематизацію основних складових облікової політики відповідно до затверджених нормативно-правових документах і методологічних рекомендацій, з врахуванням специфічних особливостей банківської установи (структури, напрямків діяльності, використання внутрішньої документації і звітності). Банком самостійно визначаються конкретні методи обліку та облікові процедури, які є складовими облікової політики.

На другому етапі запропоновано використовувати підхід, згідно з яким структура Положення про облікову політику банку визначається організаційним, методологічним і конструктивним аспектами облікової політики. Одним із важливих аспектів формування Положення про облікову політику є розробка методики ведення обліку окремих операцій відносно яких нормативні акти не містять конкретних рекомендацій щодо правил їх обліку. В зв'язку з цим банк самостійно розробляє методику обліку конкретних питань.

Методологічний аспект передбачає розробку методів оцінки активів, зобов'язань, окремих статей звітності; порядку відображення в обліку основних операцій банку та обліку розрахунків головного банку з філіями (консолідація звітності). Основні статті Положення про облікову політику повинні відображати особливості основної діяльності банківських установ (рис. 1).

Конструктивний аспект Положення передбачає розробку і затвердження робочого плану синтетичних і аналітичних рахунків; первинних документів, бланків і звітів для внутрішнього використання, порядку проведення інвентаризації фінансових активів, майна і матеріальних цінностей.

Механізм формування облікової політики банку повинен забезпечувати постійний контроль за виконанням вимог облікової політики. При цьому за допомогою інформаційної системи управління банком повинен бути реалізований механізм зворотного зв'язку: в разі істотних відхилень система оповіщає про необхідність дослідження причин таких відхилень. Це дозволить своєчасно, в разі необхідності, коригувати відповідні статті Положення. Згідно [2], будь-які зміни в обліковій політиці, що мають суттєвий вплив на показники звітного або майбутніх періодів, повинні бути описані із зазначенням їх причин та змін у відповідних статтях.

Основні статті Положення про облікову політику	
→	Первісне визнання фінансових інструментів
→	Кредити та заборгованість клієнтів
→	Фінансові активи, утримувані для продажу
→	Фінансові активи, утримувані до погашення
→	Цінні папери у портфелі Банку на продаж
→	Цінні папери у портфелі банку до погашення
→	Основні засоби. Амортизація
→	Нематеріальні активи. Амортизація
→	Оперативний лізинг (оренда)
→	Операції з іноземною валютою
→	Визначення доходів та витрат
→	Облік розподілу прибутку Банку
→	Облік розрахунків головного банку з філіями за банківськими та господарськими операціями
→	Звітність за сегментами, консолідація звітності

Рис. 1 – Статті Положення

Представлений механізм дозволяє визначити цілі, завдання, принципи та функції, етапи процесу формування та реалізації облікової політики банку. Структура Положення про облікову політику банку визначається організаційним, методологічним і конструктивним аспектами облікової політики, що дозволяє визначити складові облікової політики, основні статті Положення, розробити внутрішні документи і форми звітності, розмежувати права і обов'язки окремих учасників облікового процесу. Особливу увагу слід приділити розкриттю методів оцінки активів і зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Про банки та банківську діяльність: [закон України: офіц. текст: за станом на 07.12.2000р. із змінами, внесеними Законом України від 04.07.2014 р.]. – [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України / Постанова Правління НБУ № 75 від 04.07.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18>
3. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України / Постанова Правління НБУ № 17 від 27.02.2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18>
4. Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України / Постанова Правління НБУ від 2005.12.20, № 480 із змінами і доповненнями.
5. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку/ Постанова Правління НБУ № 89 від 11.09.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17>
6. Андренко О.А. Механізм формування облікової політики банків /Андренко О. А., Мордовцев О. С. / Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2017. – Вип. 138. – С. 56-61 – (Серія «Економічні науки»)